

TAKO MISLIJO IN DELAJO VLADNI KROGI

SPREJEM PRI VLADNEM PREDSEDNIKU FANFANIJU

Slovinci bi bili prav radi hvaležni g. ministru, če bi ne delal samo obljub

Razgovor, ki so ga imeli pretekli teden slovenski župani s predsednikom rimske vlade, za našo manjšino prav gotovo ni brez pomena, čeprav je vtis, ki smo ga po tem razgovoru dobili, negativen. Brez pomena pa ta sprejem zato ni bil, ker smo lahko dokončno spoznali, da ni nobene razlike med Rimom in tamkajšnjim generalnim komisariatom glede stališča do naše manjšine. Mnenje nekaterih naših lokalnih politikov, da ni napredka pri reševanju manjšinskega vprašanja zaradi šovinizma tržaških italijanskih krogov, ki naj bi ovirali delo nam bolj naklonjenih rimskih državnikov, se je po tem razgovoru izkazalo za zgrešeno.

To pot je namreč g. Fanfani nastopal brez sladkih obljub, ki so tako značilne za njegove sonarodnjake, in ki so že večkrat naše zastopnike spravile do napačnih, optimističnih zaključkov in vtisov. Vladni predsednik je na sprejmu zahteve naših županov zavračal na način in z argumenti, ki jih dobro poznamo, saj smo jih že večkrat slišali iz ust generalnega vladnega komisarja Palamare.

NACELO RECIPROCNOSTI

Ne da bi se spuščali v dokazovanje, da je italijanska manjšina v Jugoslaviji dobila v zadnjem času znatno več, kot smo dobili mi v Italiji, se nam zdi nedopustno, da bi katerikoli resen državnik s takim argumentom odgovarjal na zahteve predstavnikov narodne manjšine, kateri je poklican, da vlada. Kvečjemu bi ta argument lahko uveljavljal v polemiki z jugoslovanskimi politikmi, nikakor pa ne v razgovoru s svojimi državljani, ki nimajo pri ravnanju z italijansko manjšino v Jugoslaviji nobene besede. Toliko manj pa je to umestno za predsednika italijanske vlade, ki se že vsa povojna leta baha, kako je demokratična, širokogrudna in krščanska do svojih narodnih manjšin. G. predsednik bi se moral natančno zavedati, kaj nam je dolžna Italija kot italijanskim državljanom slovenske narodnosti dati; moral bi vsaj priznati, da nam je do danes dala bore malo, če ni mogel obljubiti, da bo ugodil zahtevam naših predstavnikov. Moral bi se g. predsednik tudi zavedati, da ljudje niso blago, pa čeprav gre za Slovence, in da torej izgovor, »ker ti nisi izpolnil, ne bom niti jaz,« tu prav gotovo ni na mestu.

Učiti »zahodni svet«, kaj je morala in kaj je demokracija, istočasno pa kratiti svojim državljanom najosnovnejše narodnostne in človečanske pravice, ni prav nič okusno, pa čeprav bi držalo, da ni recipročnosti.

ORGANIZIRANO NASELJEVANJE IN RAZNARODOVANJE

Slovenski župani so v svoji spomenici tudi zahtevali, naj se prepreči raznarodovanje slovenskega življa, ki se izvaja z načrtnim razlaščenjem slovenske zemlje in uimetnim naseljevanjem v slovenske kraje. Odgovor, ki ga je na to zahtevo dal g. Fanfani je tak, da bi resen človek moral ob njem zardeti. G. predsednik je namreč začel našim predstavnikom tolmačiti ustavo, češ da ta zagotavlja državljanom svobodno kretanje po državi in da torej te pravice tudi italijanskim naseljencem v naših krajih ni mogoče osporavati. Tudi mi smo mnenja, da ima vsak državljan pravico, da se naseli kjerkoli, toda g. Fanfani nam bo priznal, da je med takim naseljevanjem, ki ga ureja ustava in med onim, proti kateremu naša manjšina protestira, velika razlika: v našem primeru gre namreč za uimetno in načrtno naseljevanje, ki ima samo en cilj: raznaroditi slovenske kraje in to tudi tiste, ki so ostali celo pod fašizmom izključno slovenski! Tega se prav gotovo zaveda tudi g. predsednik vlade, saj je izo-

bražen gospod. Zato mu tega ne bomo dokazovali. Naj mu samo izrazimo naše mnenje, da se na tak način ne rešujejo obmejna vprašanja.

Država, ki ima v obmejnih predelih narodne manjšine, lahko svoje meje utrdi le pod pogojem, da si narodne manjšine pridobi in iz njenih pripadnikov vzgoji lojalne državljane! To je veljalo v preteklosti, toliko bolj pa to velja danes, ko se za narodnostne pravice borijo celo črnici v Afriki.

KOT NA JUZNEM TIROLSKEM

Kako pa današnja demokratična Italija ravna s svojimi manjšinami?

Kdor bere laško časopisje in poslušaja izjave italijanskih državnikov, bi moral misliti, da je v Italiji raj za vse manjšine, ki jim je Previdnost naklonila srečo, da so bili vključeni v njihovo državo. Kakšno pa je to ravnanje v resnici, to vemo najbolje mi sami, saj že vsa povojna leta zamažujemo, naj Italija izpolni obveznosti, ki jih ji nalagata ustava in memorandum. Ne

(Nadaljevanje na 2. strani)

Neuspela pogajanja

Dne 24. junija sta se avstrijska in italijanska delegacija sestali v Curihu k tretjim pogajanjem za rešitev južnotirolskega vprašanja. Kakor je znano je glavna skupščina Združenih narodov dne 31. oktobra lanskega leta pozvala Italijo in Avstrijo, naj v medsebojnih pogajanjih najdeta mirno rešitev tega spora.

Vsa priporočila niso izdala nič, ker so tudi curiška pogajanja popolnoma propadla. Obe stranki sta bili kljub prijaznim besedam predaleč vsaksebi v bistvu. Avstrijci so vztrajali na zahtevi po popolni samoupravi bocijske pokrajine. Italijani so pa bili pripravljeni dovoliti samo gotove upravne koncesije in so se izjavili proti ustavno zajamčeni avtonomiji.

Brž v začetku pogajanj, ki so se vršila v enem dnevu v treh presledkih do štirih jutraj, se je minister Segni pritožil zaradi atentatov na Tirolskem. Ostro je poudaril, da se Italija ne bo pustila preplašiti z nasilnimi sredstvi. Avstrijski minister Kreysski je prav tako odločno odgovoril, da njegova vlada odklanja take metode in da ni ona zanje odgovorna. Obrnil je palico in se je pritožil zaradi aretacije gospe Stadlmayer, članice avstrijske delegacije, in še posebej zastran ostrih policijskih odredb v

Bocnu, kjer so padle že tri žrtve. Ozračje v hotelu »Dolder« je postajalo vedno bolj napeto. Zadnji avstrijski predlogi so se glasil, naj pride na Tirolsko posebna mednarodna komisija, proučiti položaj. Segni je pa zastopal mnenje, naj se zadeva izroči v rešitev mednarodnemu sodišču v Haagu.

Še večja razpoka

Naposled je kazalo, da ne bo prišlo niti do skupnega komunikeja. Vendar so se v zadnjem hipu domenili, da bo avstrijska delegacija pismeno predlagala nove načine za nadaljevanje razgovorov.

Komaj so se delegati poslovili, se je štre na še bolj zapletla, ker drug drugemu očita, da ne kaže dobre volje. Avstrijski minister Steiner je izjavil, da se bo Avstrija obrnila naravnost na Hammarskjöld, tajnika Združenih narodov s prošnjo, naj on poišče pravo pot do rešitve. Njegove izjave so že nekak odgovor na Segnijevo pismo, poslano Kreysskemu po razbitih pogajanjih, v katerem poziva avstrijsko vlado, naj trezno presodi italijanske ponudbe predno vrže južnotirolsko vprašanje pred lice vsega sveta. Namesto rešitve manjšinskega vprašanja na Tirolskem, smo danes pričeli še globlje razprtije.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 2. julija, ob: 9.30 Slovenski narodni motivi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 11.30 Oddaja za najmlajše: »Ne bos, ne obuta«, mladinska zgodba (Fran Albrecht - Zdravko Ocvirk), igrajo člani RO; 12.15 Vera in naš čas; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 15 minut z Gorenjskim kvarteto; 17.00 Tvorinca sanj, obzornik filmskega sveta; 18.30 Glasbene slike — Ippolitov-Ivanov: Kavkaške skice; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zbirnice slovenskih narodnih pesmi: »Pastire za pase ovce tri« (Marija Tomazin); 22.00 Nedelja v športu.

• PONEDELJEK, 3. julija, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 19.00 Znanost in tehnika — Sl. André: »Elektrošok rešuje razpadajoče temelje«; 20.00 Sportna tribuna; 20.30 Luigi Ricci: »Slavje v Piedigrotti«, opera v treh dejanjih. Približno ob 21.15 »Opera, avtor in njegova doba«. Približno ob 21.50 »Nove knjige in izdaje«.

• TOREK, 4. julija, ob: 18.00 Radijska univerza — Miran Pavlin: »Nova obzorja sodobne metalurgije: Čiščenje kovin v industriji«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Za kulisami 2. svetovne vojne — Saša Martelanc: »Pripravlja se veliko izkrcanje«; 22.00 Poezija starodavnih orientalskih ljudstev — Franc Jeza: »Tibetanske pesmi iz davnine«.

• SREDA, 5. julija, ob: 18.00 Slovenščina za Slovence; 18.30 Operne uverture in medigre; 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 21.00 »Blizu in težko«, radijska drama v osmih slikah (Luigi Squarzina - Martin Jevnikar), igrajo člani RO.

• CETRTEK, 6. julija, ob: 18.00 Predavanje — Fr. Orožen: »Francoska tujska legija«; 19.00 Širimo obzorja: Sege in običaji tujih narodov — Mara Kalan: »Ljubezen do narave pri Skandinavcih«. Približno ob 21.15 Književnost: »France Filipič in njegova noveletska zbirka: Pojoči konji« (Zora Tavčar); 22.15 Umetnost — Aljoša Vesel: »Zgodovinska razstava Risorgimenta na Torinski Italija '61«.

• PETEK, 7. julija, ob: 18.00 Italijanščina po radiu; 19.00 Sola in vzgoja — Iv. Theuerschuh: »Gremo na počitnice«; 21.00 Gospodarstvo in delo; 21.15 Koncert operne glasbe; 22.00 Obletnica tedna — Rado Bednarik: »350-letnica kronanja švedskega kralja Gustava Adolfa II.«; 22.15 O slovenski klavirski glasbi — Janko Grilc: »Mirca Sancin, Herbert Svetel in Bogo Leskovic«.

• SOBOTA, 8. julija, ob: 13.30 Dobrodošle! Plošče prvič v oddaji; 15.30 »Obisk za Daniela«, radijska drama (Alfio Valdarini - Saša Martelanc), igrajo člani RO; 18.00 Sprehod v prirodo — Tone Penko: »V mrzlejših morjih živijo«; 18.30 Anton Lajovic: Pet lirik — Adagio za orkester; 19.00 Pomenek s poslušalkami; 20.40 Slovenski oktet; 21.00 »Roki«, radijska igra (Ranko Marinkovič - Franc Adam - Vinko Beličič), igrajo člani RO.

TEDENSKI KOLEDARČEK

2. julija, nedelja: 6. pobink., Obiskovanje M. D.
3. julija, ponedeljek: Irenej, Lucina
4. julija, torek: Ulrik, Urh
5. julija, sreda: Ermidij, Caharija
6. julija, četrtek: Izaija, Romul
7. julija, petek: Klavdij
8. julija, sobota: Elizabeta

Zlati vrelec

V senatu so končali proračunsko razpravo ministrstva za turizem. Poročevalec Guidoni je navedel številke, ki povedo kakšnega pomena je tujski promet v Italiji za državno blagajno. Povedal je, da je prišlo leta 1948 en milijon in pol turistov; leta 1950 jih je bilo že pet milijonov. To število je poskočilo predlanskim letom na 17, lani pa kar na 18 milijonov. Ti tuji gostje so potrošili v Italiji 410 milijard lir.

Med turisti zavzemajo prvo mesto Nemci, ki jih je prišlo skoro pet milijonov. Zdaj razumete skrb hotelirjev, če bi zaradi kake politike zmanjkali ti turistični milijoni.

Vročni dnevi za Berlin

Vsi znaki kažejo, da bodo poletni meseci postali odločilni za Berlin. Ameriški krogi sklepajo, da namrava Hruščev še pred jesenjo skleniti poseben mir z Vzhodno Nemčijo. Vsi vladni organi in časnikarji so namreč prejeli tajno uradno okrožnico, naj ne prosijo za dopuste v mesecih avgustu, septembru in oktobru, ker se pripravljajo odločilni dogodki. Prehode preko obeh polovic Berlina so na vzhodu zelo poostriili, ker skušajo preprečiti uhajanje oseb v zapadno polovico mesta. Zadnje čase je pribežalo na to stran vsak teden tudi do 3000 oseb.

Zapadni zavezniki se tudi pripravljajo, da odbijejo sovjetske poteze. V slučaju obsede nekdanje nemške prestolnice, bodo vzdrževali zvezo z Berlinom s še bolj organiziranim zračnim mostom kot so to naredili leta 1949. Podpredsednik Johnson je odgovoril na napade sovjetskega prvaka, ki jih je imel v mongolskem mestu Alma Ata proti Združenim državam. Johnson je potrdil, da bodo Združene države izpolnile vse svoje obveznosti do Berlina.

Še bolj jasno se pa izraža njujorški »Times«, ko piše, da se Amerika ne bo umaknila, tudi če bo Hruščev ukazal oklepni voz, naj začno prodirati.

Segni v Jugoslaviji

Včeraj dopoldne je zunanji minister Segni odletel v Jugoslavijo. Na dvodnevnem obisku bo imel tri razgovore z jugoslovanskim zunanjim ministrom Popovičem. Šlo bo v prvi vrsti za trgovska in tehnična vprašanja in pa, kakor pišejo rimski ter beograjski listi, za poglobitev prijateljskih vezi med obema državama. Ni dvoma, da bosta ministra, saj sta zunanja, izrekla tudi kako besedo, ki se tiče manjšin v obeh državah. Morda bi bilo dobro, če bi imea pred seboj tudi članek »Nemogoča dvojezičnost v Trstu«, katerega je objavil v torek »Messaggero Veneto«. Za uvod k prijateljskim razgovorom je kaj pripraven.

Neodjenljivo stališče obeh sil si bo morala držalo ravnotežje, dokler ne bo odjenjala politična vročina.

Žrtve kopanja

Nekam neverjetno se sliši, da vtone v Italiji vsake počitnice dva do tri tisoč kopalcev. Pristaniške oblasti so ugotovile, da naraste število počitniških žrtev v posebno vročih poletjih tudi na šest tisoč. Pristojne oblasti proučujejo odredbe, ki bi omejile to preveliko število nesreč pri kopanju. Izdale so za enkrat določbe glede veslanja in vodnega smučanja. Lahki čolni se ne smejo oddaljiti več kot 500 metrov od brega. Osebam pod osemnajstimi leti se ne smejo dati na posodo čolni za veslanje. Posebno dovoljenje bo treba imeti za podvodni lov.

Vse te odredbe pa ne bodo dosegle svojega namena, ker vtone največ kopalcev zato, ker ne znajo plavati. Zaradi tega bi bilo še najbolj umestno, da bi v vseh šolah uvedli obvezni pouk v plavanju.

Huda ura

Prejšnji teden je razsajalo strašno neurje na Koroškem okrog Velikovca, Pliberka in Mežice. Klestila je toča, debela kot gosja jajca. Pobila je skoraj za dva milijona vrednosti šip in strešnikov. Kje je pa še vračunana škoda na polju! Meža in njeni pritoki so zatrpali struge, preplavili z gruščem ceste, spodkopali usade, da so bile vse prometne zveze pretrgane. Samo v Mežici cenijo škodo na pol milijarde dinarjev, gotovo je pa še višja. Za več kot sto milijonov je oškodovan rudnik svinca. Take prirodne katastrofe ne pomnijo v tistih krajih že desetletja.

Pesniška nagrada

Milianska univerza je sklenila, da ustanovi novo nagrado za najboljše pesmi v letu. Po namenu pobudnikov naj bi bil ta »Premio di Poesia« najodličnejši pesniški venec v Italiji. Za predsednika razsojevalne komisije so izbrali Nobelovega nagrajenca pesnika Salvatoreja Quasimodo.

Sprejem pri vladnem predsedniku Fanfaniju

(Nadaljevanje s 1. strani)

ravna pa rimska vlada samo z nami tako krivično. V enakem položaju se nahaja tudi številčno in gospodarsko močnejša nemška manjšina na Južnem Tirolskem. Tudi ta se mora upirati umetnemu naseljevanju in raznarodovanju. Stvarnost je taka, da bodo italijanski naseljenci v doglednem času imeli večino v do danes popolnoma nemških krajih. Vlada pa se izgovarja, kot se je v razgovoru z našimi predstavniki izgovarjal njen predsednik, namreč z ustavo.

Posledice take politike pa so se na Južnem Tirolskem že pokazale, ker večne obljube rimskih državnikov ne rešijo vprašanja.

ZAKAJ NAM NISTE HVALEŽNI?

Potem ko se je g. Fanfani skliceval na načelo recipročnosti in na ustavo, ko je zavračal naše zahteve, je našemu zastopstvu očital, da bi moralo v spomenici navesti tudi obveznosti, ki jih je rimska vlada že

izpolnila. Pričakoval je torej izrazov vdanosti in hvaležnosti.

G. predsedniku vlade odkrito povemo, da ne vemo, zakaj bi Slovenci morali biti njegovi vladi hvaležni. Predvsem je vlada bila obvezana, dati tisto, kar je dala. Drugič pa razen dovoljenja za tržaško kreditno banko in slabega šolskega zakona, ki poleg tega še ni stopil v veljavo, ter nekaj milijonov za nov Narodni dom, ni dala ničesar. In tretjič, morali smo dokaj dolgo čakati in moledovati, da smo dobili vsaj te drobtinice.

Sicer pa so minili časi vdanostnih deputacij, ki so bile tako v modi pod črno diktaturo!

Utemeljena je torej naša trditev, da nam Rim ni prav nič bolj naklonjen kot tržaški komisariat. In če pričakuje od nas g. predsednik Fanfani izrazov hvaležnosti, mu lahko rečemo, da smo mu resnično hvaležni zato, da nam je pomagal do tega spoznanja.

Ne bo šlo - do zvezd

Ko je zatonil dan 4. oktobra 1957. so bili mnogi ljudje prepričani, da je napočila nova doba za ves človeški rod. Prvi sputnik se je spustil tisti dan v osvetje, prvi zemeljski satelit je bil zgrajen, uresničile so se sanje, da bo človek lahko zapustil zemljo in dosegel zvezde. Se večji zadnji uspehi, ko je Gagarin poletel v kozmos in se je vrnil nazaj, so človekovo prepričanje, da mu narava ne stavi meja, še bolj utrdili.

Poleti v osvetje služijo v prvi vrsti znanosti in pridobivanju novih izkustev. Tu gre za ugotovitev obstoja in jakosti magnetnih pasov, ki obdajajo našo zemljo. Odklon satelitove krivulje okrog zemlje pomaga znanstveniku dognati sestavo plasti v osrčju zemlje. Če se bo posrečilo priti do Marsa, bomo zvedeli, kaj so tisti zagonetni kanali, ki jih vidimo na tem planetu. Mor-da bomo pristali celo na Veneri in nam bo mogoče ugotoviti ali je na drugih planetih življenje. Izleti v vesoljstvo bodo rešili tudi marsikatero vprašanje iz meteorologije in brezžičnih prenosov. Do tu smo govorili samo o planetih in koliko dragocenih znanstvenih izsledkov bomo dosegli, če pridemo do njih.

Daljave so meje

Vse to pa še ni osvetje. V astronomskem smislu so planeti komaj pred pragom naše zemlje in že pojemo satelitom in lajkam tako glorio. Pot v vesoljstvo je pa vse drugačna in nedostopna! Zapira nam jo ne-

Ni vse zlato...

Ob reki Oglio v provinci Bergamo stoji mirna vas Pumenengo, ki je doživela svoj četrti ure svetovnega slovesa. Preko reke je začela neka tvrdka graditi most. V torek, ko so kopali jame za temelje opornikov, je delovodja Pascottini bolj natanko ogledoval plasti zemlje. V svoje veliko začudenje je opazil v kamenini dolge žile zlatorumene barve. Brž je spravil nekaj vzorcev v nahrbtnik ter je odhitel k inženirju. Njegova hitrica pa ni ostala skrita, zlasti ker se je večkrat govorilo, da nosi Oglio zlat pesek. Že drugo jutro se je pojavilo ob reki več čudnih postav z velikimi rešeti, ki so pridno presipavale pesek kot svoje dni zlatosledci v Klondyku na Alaski. Med padovanskimi zlatoiskalci so se v nemali že prepirali, dokler ni posegla vmes oblast in ukazala preiskati tisto zlato. Kemijski zavod v Rimu je odgovoril, da so svetla zrna samo od železnega kršca. Zlata je pa v njih toliko kot v Erjavčevi povesti »Ni vse zlato, kar se sveti«.

skončna daljava. Trabant naše zemlje, mesec, je oddaljen od nas 356.000 kilometrov. Do prvega sosednega planeta Venere jih je že 40 milijonov, do Marsa 70, do sonca že skoraj 150 milijonov. Do Plutona, ki je na skrajnem koncu našega planetarnega sestava, pa znaša razdalja že 5750 milijonov kilometrov. Že ta daljava je nepojmljiva za naše možgane.

Pojdimo pa še majhen korak dalje. Mor-da proti najbližji zvezdi stalnici, ki nosi ime alfa-centauri. Ta nam najbližja stalnica je od nas tako daleč, da sega do nje 4,1 svetlobnih let. — Svetlobna leta so namreč meter za zvezdoznanca. — Štiri svetlobna leta pomenijo približno razdaljo 38 in devet ničel poleg kilometrov. Škoda, če to zapišemo in beremo, ker si te daljave v številki izražene sploh ne moremo predstavljati.

Lažje bo s primerom: vzemimo kroglo s premerom 14 centimetrov, ki naj mi predstavlja sonce. V tem sorazmerju bi bila Zemlja enaka buciki, ki bi se sukala okoli krogle v razdalji 590 metrov. Kje pa je v tem našem pomanjšanem planetariju prva najbližja stalnica alfa-centauri? V razdalji 3800 kilometrov! Osvetje je torej — prazno, kljub migljanju milijonov zvezdic na nočnem nebu.

Sedaj pa še eden razmislek. Upajmo, da bomo počasi dosegli hitrost 50.000 kilometrov na uro. S tako veliko naglco bi pribrezli do Venere komaj v enem letu in tričetrt. Do Plutona bi potrebovali 13 let in pol. Prvo stalnico, nam najbližjo, bi pa kozmični letalec niti do svoje smrti ne dosegel. Priti bo moral nov človek, ki bo živel po tisoč let, da se bo lahko zvezd dotaknil. Današnjemu rodu pa ne moreta ne Hruščev, ne Kennedy ukazati: Vzleti do najbližje zvezde! Daljava ga ustavi!

Plavajoča postelja

36-letni bančni uradnik iz Londona Robert Platten je prišel na čudno misel. Kupil je medeninast posteljnjak in ga je pritrdil na napihnjene mehove. Zadaj je namestil motorček na vijak, pa je bila ladja — postelja gotova. Ležeč na njej je v šestih urah preplul Kanalski preliv. Na vprašanje, čemu je taka plovba dobra, je čudak odgovoril, da bo prihodnjič poskusil prepluti preliv med Anglijo in Francijo kar v mrtvaški krsti. Dodal je še, da današnja doba nima več duha romantike in avanture. Njemu je pa še preostaja.

Tajna pogajanja v Ljubljani

V torek so se zaključila v Ljubljani pogajanja med zastopniki tržaškega generalnega komisariata ter med predstavniki okrajnih oblastev iz Kopra. O sestanku, katerega sta se iz Trsta udeležila prof. Guido Gerin in prof. Angioletti, iz Kopra pa kot načelnik delegacije dr. Kolenc, ni prodrlo v javnosti dosti natančnih vesti. Gotovo pa je, da so vladni zastopniki razpravljali o solstvu v Koprščini.

Obe delegaciji sta se domenili o posebnih tečajih za italijansko kulturo, katere bodo vodili v Istri in na Reškem docenti, poslani od italijanske vlade. Udeležiti se jih bodo morali šolniki in študentje italijanskih šol v omenjenih krajih. Poleg tega vprašanja so odposlanci razpravljali tudi o drugih točkah, ki se tičejo italijanskih šol v Jugoslaviji. Baje bo podpisan tudi poseben sporazum.

Sestanek zadobi še večji poudarek, ker se je vršil tik pred Segnjevimi prihodom v Beograd. Velikega pomena je tudi dejstvo, da se o italijanskih manjšinskih šolah v Jugoslaviji neposredno pogajajo uradni predstavniki obeh vlad.

Žal, ne moremo zapisati, da se takšna v-nema kaže tudi takrat, ko gre za slovenske šole v Italiji. Pri nas se uzakonjuje šola tako, kakor prija vladajoči večinski stranki, ne glede na vloge in prošnje kulturnih, strokovnih in političnih organizacij. S postopkom uzakonitve v Rimu celo hitijo zato, da se bo minister Segni v Beogradu lahko pobahal, kako je rimska vlada širokogrudna. Jugoslovanska javnost, ki šolskemu problemu naše manjšine ne more jasno slediti, bo sodila, da je z golo zakonitvijo naše šolstvo tudi pravično uzakonjeno.

Novi poviški

S prvim julijem se bodo povišale cene za vožnjo po železnici. Voznina za potnike bo poskočila za 15 odstotkov. Večkratne vozovnice za delavce, uradnike in dijake za 10 odstotkov. Voznina za blagovni promet tudi za 10 odstotkov. Cene so v primeri s predvojnimi eden in štiridesetkrat večje. Ministrski svet je sklenil, da se bodo ukini-le tudi mnoge dosedanje brezplačne voznine.

Finančna komisija zbornice je pa odobrila sklep, da se zviša pristojbina IGE na vstopnino v kinematografe in k športnim prireditvam.

Časopisna 100-letnica

Dne 1. julija 1861 je izšla prva številka vatikanskega dnevnika »Osservatore Romano«. Časnik, ki ga pa ne smemo zamenjati ti z uradnim papeškim glasilom, bo torej v soboto praznoval 100-letnico obstoja. Posegal je s kvalitetno visoko pisanimi političnimi članki v razvoj dogodkov od papeža Pija IX. dalje. Ob proslavi stoletnice bo Osservatore Romano izšel na 60 straneh in bo prikazal vse svoje delovanje in politiko Vatikana v enem stoletju. Vatikanska pošta bo izdala tudi posebne jubilejne znamke, ki bodo prava redkost za filateliste. Glavni ravnatelj lista Rajmund Manzini je v posebni tiskovni konferenci podal razvojno sliko »Osservatoreja« in je poudaril, da je njegova glavna smernica iskanje resnice in samo resnice.

Stanjel na Krasu

9 Tržaškega

Nabrežina:

PROTI RAZNARODOVANJU OBČINE

V petek prejšnjega tedna je devinsko-nabrežinski svet razpravljal o prošnji Ustanove julijskih in dalmatinskih beguncev, da se ji izda dovoljenje za gradnjo 268 stanovanj v bližini Sosljana. Podžupan Albin Škerk, ki že več kot tri mesece nadomestuje odsotnega župana, je poudaril, da je sklic sejo, ker o tako važnem in kočljivem vprašanju ni mogel in hotel sam odločevati, temveč je hotel slišati mnenje občinskega sveta, oziroma prepustiti svetu dokončno odločitev.

Obrazložil pa je, da je bila prošnja za gradbeno dovoljenje vložena konec letošnjega marca in da jo je gradbena komisija že proučila. Izjavil je nadalje, da je po njegovem treba prošnjo zavrniti, ker je očitno, da gre za množično naseljevanje italijanskega življa v devinsko-nabrežinsko občino, ki nima drugega namena, kot da se umetno spremeni narodnostna sestava občine.

Po teh besedah se je vnela živahna in daljša razprava, v katero so med drugim posegli svetovalci Josip Terčon, dr. Škerk, dr. Floridan, D. Legiša, A. Markovič in S. Colja. Vsi so soglasno poudarili, da gre za poskus, da se umetno in povsem spremeni narodnostna sestava občine, česar Slovenci ne morejo odobravati, temveč odločno odklanjajo. Vsi so nadalje ugotovili, da je takšna sprememba v kričečem nasprotju z natančnimi določili londonskega sporazuma in tudi z ustavnimi določili, zlasti s tistimi, ki prepovedujejo raznarodovanje narodnih manjšin. Očitno je namreč, da predstavlja množično naseljevanje eno najučinkovitejših sredstev za raznarodovanje, saj bi z gradnjo tolikšnega števila stanovanj za begunce Slovenci devinsko-nabrežinske občine postali neznatna manjšina na svojih rodni tleh. Zaradi tega je zavrnitev gradbenega dovoljenja Ustanovi julijskih in dalmatinskih beguncev popolnoma upravičena.

Tega mnenja ni bil seveda italijanski demokristjanski svetovalec Lenarduzzi, ki je z neprepričljivimi argumenti razlagal, da ima omenjena ustanova pravico, da zida stanovanj za begunce, kjerkoli hoče, in da je zato zavrnitev gradbenega dovoljenja neutemeljena.

Na koncu razprave je bila sprejeta resolucija, ki med drugim obvezuje podžupana, naj ne izda dovoljenja za gradnjo 268 stanovanj v bližini Sosljana. Resolucija je bila poslana predsedniku vlade, mešanemu italijansko-jugoslovanskemu odboru za izvajanje londonskega sporazuma in vsem občinskim svetom na Tržaškem.

O izjavi svetovalca Lenarduzzija, češ da je župan D. Furlan svoj čas pismeno pozval Ustanovo julijskih in dalmatinskih beguncev, naj gradi v občini stanovanja za istrske prebežnike, ker da begunci potrebujejo streho, bomo pisali v eni prihodnjih števil, ko bomo zadevo natančneje proučili. To je potrebno zlasti zato, ker je župan poslal pismo, v katerem je izjave svetovalca Lenarduzzija v bistvu zanikal.

Ze na izredni seji pa je svetovalec dr. Škerk zahteval natančnejša pojasnila o tem

vprašanju ter podvomil, da bi katerikoli slovenski župan mogel pisati takšna pisma Ustanovi julijskih in dalmatinskih beguncev. »Če bi se bilo to zgodilo — je dejal dr. Škerk — bi takšen župan gotovo zaslužil, da mu Lega Nazionale izstavi diplomu.«

Na seji, ki je bila zadnji torek, je namreč podžupan prebral dve pismi D. Furlana, ki med drugim pojasnjujeta, da so pozivi, katere je omenil Lenarduzzi, veljali le za gradnje stanovanj za tiste begunce, ki že bivajo v občini in potrebujejo streho.

Zadevo je treba vsekakor razčistiti, ker je v slovenski javnosti že dvignila oblak prahu. To tembolj, ker svetovalec Lenarduzzi na zadnji seji kljub pismenemu pozivu D. Furlana svoje izjave ni hotel prekljcati.

NA VELESEJMU

V ponedeljek si je ogledal tržaški velesejem trgovinski minister Martinelli. Izrazil se je zelo pohvalno o tržaški trgovinski delavnosti. V torek je bil prirejen dan Romunije, ki se je prvič udeležila tržaškega velesejma. Razstavlja poleg obrtnih izdelkov zlasti svoja tipična vina in lesove. Včeraj je sejemska uprava sprejela predstavnike iz novih afriških držav ob Gvinejskem zalivu. Danes je pa na sejmišču dan republike Kamerun. Na razstavo je prišla tudi močna delegacija avstrijskih gospodarstvenikov iz Innsbrucka. Zivahno gibanje na velesejemskih prostorih se stopnjuje. Zamudniki hite na ogled, ker se razstava bliža koncu.

PREFEKT VITELLI UMRL

V Rimu je pred nekaj dnevi umrl prefekt Augusto Vitelli. Njegovo ime je v tesni zvezi s predajo zavezniške oblasti v Trstu italijanski vladi. Prefekt Vitelli je v juliju leta 1952 nastopil visoko službo v upravi Zavezniške vojaške vlade kot zvezni organ z Rimom. Na svojem mestu je ostal do leta 1954, ko je bila predana civilna oblast iz zavezniških rok. Po odhodu iz Trsta je Vitelli postal rimski prefekt. Zadnje čase pa je bil imenovan za državnega svetnika.

SESTAVLJANJE UČBENIKOV

Šolski skrbnik sporoča, da je vladni generalni komisariat razpisal natečaj za sestavo učbenikov za osnovne šole s slovenskim učnim jezikom na tržaškem ozemlju.

Razpis je na ogled na šolskem nadzorništvu v ulici L. Frausin 12, na didaktičnih ravnateljstvih in na ravnateljstvih srednjih šol s slovenskim učnim jezikom.

PETDNEVNI URNIK

Od sobote 1. julija dalje bo stopil v veljavo nov urnik za bančne in kreditne zavode. Po njem se bodo ravnale tudi hranilnice. Dosedanje tedenske delovne ure bodo porazdelili na pet dni; sobota in nedelja bosta prosti. Opoldanski počitek bo urejen po potrebah.

TRŽAŠKA PRABABICA

V petek je umrla v zavtišču pri Sv. Ivanu najstarejša Tržačanka gospa Helena Mattei. Dne 26. aprila je dočakala častljivo starost 102 let. Tržaška »nona« je do smrti ohranila popolnoma svež spomin. Znala je tudi marsikaj povedati iz starih časov.

STRASNA NESREČA

Na cesti med Jamljami in Stivanom se je pripetila v torek ponoči huda nesreča. Iz Gorice je privozil avto s štirimi osebami. Z vso silo je trčil v drugo vozilo, ki je prihajalo iz Trsta. Prvi avto se je prevrnil pod cesto. Iz ruševin so potegnili tri hudo ranjene osebe, in sicer gospo Luizo Cerni iz Trsta, njenega sina Guidona, ki je isti dan doktoriral na tržaški univerzi ter njegovo zaročenko Adrijano Barbo. Njih oče, 56-letni Viktor Cerni, se je pa pobil do smrti. Jožef Buffolin iz Gorice, vozač drugega avta, ki je ostal na cesti, se je močno poškodoval po glavi. Prepeljali so ga v goriško bolnišnico.

SOLSKA RAZSTAVA

Državna nižja strokovna in industrijska šola s slovenskim učnim jezikom v Rojanu, ulica Montorsino 8/III, bo priredila zaključno šolsko prireditvev. Razstavljeni bodo deški in dekliški obrtni izdelki. Razstava bo odprta od nedelje, 2. julija, do vključno srede (6. julija, vsak dan od 9. ure do 12.30 in popoldne od 15. do 19. ure).

Beneška Slovenija

ENOTNO VINO

Po slovensko-beneških bregovih nimamo še toliko trt, da bi mogli govoriti o razširjenem vinogradništvu. Vendar bo zanimalo marsikaterega našega vinogradnika, da tudi Združenje vinogradnikov pri Trgovinski zbornici v Vidmu deluje za enoten tip furlanskih vin. V ta namen je razpisalo poseben natečaj za tipično znamko in geslo, ki naj bi na etiketah ter reklamnih lepakih vzbujalo zanimanje za furlansko vinsko kapljico. Kdor bo predložil najbolj udarno geslo in značko, bo prejel nagrado sto tisoč lir. Vse to se lepo sliši, toda še pred značko bi morali poklicani činitelji vsaj v naših krajih poskrbeti za strokovne tečaje, in sicer v domačem jeziku. Koliko naših ljudi, ki morajo v tujini kopati v rudnikih, bi lahko živelo doma, če bi jim država nudila gospodarske pogoje in potrebno strokovno izobrazbo.

RAJBELJ

V petek proti deseti uri zvečer je pri nas vse planilo pokoncu. Kozarci in steklenice so padali z miz, korci so leteli s streh, omet se je krušil, zemlja se je tresla. Kaj je zopet? Potres ali se pa zemlja udara. Tako so se spraševali starejši ljudje, ki se še spominjajo strašnega dne iz leta 1910, ko se je zemlja odprla in požrla rudniško bolnico in šest oseb.

K sreči je bil ta naš zadnji potres umetne narave, čeprav smo ga občutili in se močno preplašili. Inženirji so namreč ukazali razstreljevati v rovih. Eksplozija je pa bila premočna. Zemeljske plasti so se začele upogibati in tresti; s stropa so se rušile debele skale. Rudarji so se še ob pravem času umaknili. Nova zamena je pa komaj stopala v rov.

Vendar se je vse tako treslo, da so mnogi svojci delavcev pritekli pred rudnik v strahu spraševati, ali se ni morda kak rov sesedel in zasul ljudi. Pred desetimi leti so namreč tudi ukazali razstreljevati s premočnimi minami. Usad v rovu je zasul dva moža, trije so pa bili hudo ranjeni.

Na splošno moramo le reči, da so varnostne priprave v našem rudniku še vedno zastarele. Rudne plasti se vedno bolj izkoriščajo, a treba je, da vodstvo in lastniki

Častitljiva obletnica

Častni kanonik goriškega stolnega kapitlja msgr. Alojzij Novak je v torek obhajal svoj 80. rojstni dan. V stolni cerkvi je daroval slovesno mašo.

Častitljivi, a še vedno krepki in nasmejani jubilar, se lahko ponaša na dolgo, truda in uspehov polno življenjsko pot. Po končanih bogoslovnih naukih je študiral še na dunajski univerzi. Za mašnika je bil posvečen leta 1905. Nekaj časa je poučeval v Gorici, nato pa je nadškof poslal učenega in delavnega gospoda v dušno pastirstvo. Dolga leta je bil dekan v Črničah na Vipavskem. Tam je čakal dosti lepih dni v družbi svojih zvestih sobratov. Niso pa šle mimo č. g. monsignorja tudi bridkosti prve in druge svetovne vojne. Že zgodaj je njegova klena beseda dosti pomenila v javnem življenju goriških Slovencev. Ko se je začelo na Goriškem krepko razvijati krščansko socialno gibanje

- Kanalška dolina

dragocene jame, tudi bolj poskrbe za vse potrebno.

ČENTA

Dolga je že naša pravda, da bi priznali zlasti beneško-slovenske vasi za gospodarsko nerazvite kraje in jim tudi dovolili olajšave, katerih so deležni mnogi dosti manj potrebni kraji. Vendar se je pa nekaj le dosseglo tudi v tem pogledu. Zadnji parlamentarni vestnik objavlja zakon o priznanju gospodarsko zaostalih krajev občin Čenta in Humin. Priznanje prinaša dosti davčnih olajšav. Za 10 let so proste direktnih davkov nove obrtne tvrdke, gostinske, in žične vzpenjače. Prav tako tudi male industrije, to so tiste, katere imajo zaposlenih do sto delavcev.

Prebivalstvu pa ni ustrezno, če so priznane ugodnosti samo nekaterim krajem in drugim ne.

ŠT. PETER OB NADIŽI

Večkrat se zastavi človeku, ki pozna naše razmere v Beneški Sloveniji, vprašanje ali so še na delu žalostnega spomina vredni trikoloristi ali ne. K temu razmisleku nas privede slučaj, ki se je dogodil pred nedavnim časom. Neki zavedni občinski odbor je postavil na dnevni red svoje seje tudi zahtevo, da se dopolni zakon za ustanovitev furlansko-julijske dežele s posebnim določkom o zaščiti manjšinskih pravic. Kar je sledilo tej zahtevi tu pri nas v št. Petru je soro neverjetno. Neka uradna oseba, ki je bila v preteklosti hudo nasprotna sleherni naši zahtevi, je poklicala župana omenjene občine k sebi na zasliševanje. Tisti človek je od župana celo zahteval, naj prekliče sklep občinskega sveta. Župan se je seveda uprl takšni zahtevi, posebno še ker nima dotični samozvani zasliševalec prav nobene pravice, da bi se vmešaval v županove posle.

Mi se pa sprašujemo, ali še obstojajo trikoloristična gnezda in zakaj tudi stranka krščanskih demokratov ne nastopi proti takemu nopravičenemu vmešavanju. Najprej gotove osebe s svojega uradnega stolčka zastrahujejo naše ljudi, potem pa vpijejo v svet, da se prebivalstvo slovensko-beneških vasi sploh ne poteguje za svoje pravice. Takšno postopanje bi že vendar enkrat moralo prenehati.

v duhu Krekovih načel, je našlo v jubilarntu trdno oporo. Dekanijska konferenca v Črničah je bila prva, ki se je upala izreči za majniško deklaracijo.

Popisati bo še treba, kaj vsega se ima zahvaliti ne samo Vipavska dolina, marveč vsa Goriška msgr. Novaku v najtežjih časih fašističnega pritiska. Po drugi vojni je začel znova orati ledino v Gorici kot stolni kanonik, dekan v Štandrežu in kot javni delavec. Njegovo geslo se je vedno glasilo: Izpred oltarja med ljudstvo, za ljudstvo k oltarju, za častni in večni blagor!

Preskromna so voščila »ad multos annos!« v zdravju in zadovoljstvu! Gospodu jubilarntu želimo, da bi mu Večni poplačal vsa njegova dobra dela.

ŠE NI ŽUPANA

Skoro vse sosedne občine so že izvolile svoje župane, samo Gorica dela izjemo in živi še pod dobrohotnim pokroviteljstvom prejšnjega občinskega očeta. Pisali smo že, kaj je vzrok tega zavlačevanja in z lučjo iskanega župana. Med krščanskimi demokrati še ni prišlo do pravega sporazuma med »mladimi« in »starimi«. Se globlja nasprotja so pa bila med to stranko ter med socialnimi demokrati, ki skušajo svoje sodelovanje v občinskem svetu prodati za drag kup. Sprva so zahtevali od krščanskih demokratov podžupanski stolec in pa podpredsedniško mesto v pokrajinskem svetu. Druga plat ni hotela pristati na to zahtevo.

V nedeljo je pa obiskal svoje goriške somišljenike furlanski socialno-demokratski prvak poslanec Ceccherini. Kot kaže, so se sporazumeli, da se bodo socialni demokrati zadovoljili z dvema odborniškim sedežema na županstvu. Vztrajajo pa pri svojem podpredsedniku v pokrajini.

Ko je nekdo namignil nekemu krščansko demokratskemu veljaku, da pač lahko postavijo tudi druge kombinacije in da so tudi slovenski svetovalci tukaj, je zamahni, z roko in dostavil: »Imejte pamet, smo obmejna provinca!« Morda je mislil še dostaviti, da saj bodo itak glasovali z večino, samo da pade kaka drobtinica z mize.

TRŽIČ

Vsako poletje trpi naše mesto na pomanjkanju vode. V višjih legah proti postaji, pa tudi v višjih nadstropjih sredi mesta vodovodne pipe v popoldanskih urah kar usahnejo. Gospodinje morajo že zjutraj naloviti vode za kuho. Na umivanje in pranje pa ni mogoče niti misliti. Krivda je na dveh straneh. V nižjih legah doteka prav dovolj vode in jo še pridno uporabljajo za namakanje vrtov; če zmanjka sosedovim, kaj nas to briga! Drugi vzrok je pa pri vodovodu samem, ki ne zadostuje več za vedno bolj naraščajoče potrebe. Občinska uprava dobro ve za to pomanjkljivost in je ukazala narediti načrte za povečanje vodovoda. Ni pa še rešeno finančno vprašanje. Tržiški meščani bodo morali z žejo in sušo potrpeti še do konca leta 1962, ker do takrat upajo, da bo že dograjen novi vodovod.

V nedeljo bodo v tržiških ladjedelnih spustili v morje novo veliko ladjo 17.500 ton, ki nosi ime »Galileo Galilei«. Ladja je

Iz Goriške

last tržaškega Lloyda ter je ena izmed njenih največjih enot. Vzdrževala bo potniške zveze z Avstralijo. Slovesne splovitve se bodo udeležile vladne osebnosti, botrovala pa bo žena ministrskega predsednika Fanfani-ja.

V jeseni bodo v Trziču splovili še eno ladjo, Guglielmo Marconi, ki bo enaka kot ta. S splovitvijo obeh modernih preocean-skih ladij bo tržaški Lloyd dostojno proslavil 125 letnico svojega obstoja.

POPLAH RADI BOLEZNI

Goriško mesto, okraj Ronki in San Canziano je prevzel hud strah, ker so se pojavili že mnogi slučajih zahrbtnih boleznih poliomielitisa. Doslej so našli tri slučaje v Gorici, dva v Ronkah, enega v Begliano in dva v San Giovanni ob Nadiži. Po večini so to mladi ljudje od 10 do 16 let. Bolnike so takoj prepeljali v bolnišnico. Eden izmed njih, 15-letni dijak Tulijo Lenardo iz Gorice je že drugi dan umrl. Družine so vse prestrašene in se boje za svoje otroke.

Vzrok za poplah pa obstoji tudi v pomanjkanju zdravilnih priprav v goriških bolnišnicah. Za to bolezen so potrebna takozvana jeklena pljuča. Vsa Gorica pa premore samo ene in še te so pri Zelenem križu. Zato se ne moremo čuditi, da je prejšnji teden šlo več družinskih mater protestirat na prefekturo, ker ni mesto dovolj pripravljeno za obrambo proti takim boleznim. Zidajo se palače, meče se iz občinske in pokrajinske blagajne denar za vse mogoče sprejeme, higijena in zdravje prebivalstva je pa deveta briga.

DOBERDOB

Prejšnji petek je novi občinski svet na svoji prvi seji izvolil za župana gospoda Andreja Jarca, ki je županoval že v prejšnji poslovni dobi. V ožji občinski odbor so pa izvolili Jožeta Pahorja iz Jamelj in Oliverja Pahorja iz Dola. Za njuna namestnika sta postavljena Gergolet Jože s Poljan in Ferfolja Jože iz Doberdoba.

Po volitvah se je župan Jarc zahvalil svetovalcem in volivcem. Povabil je vse svetovalce, tudi od nasprotnih list, k složnemu delu. Besede so bile prav na mestu, kajti neredko se godi, da izvoljeni ljudski zastopniki postopajo tako kot da so predstavniki samo svoje stranke. To pa je docela napačno, ker mora v duhu ustave vsak župan ali svetovalec zastopati koristi vseh občanarjev kot celote.

PEVMA

Ne bomo se ravno sami hvalili, toda eno smemo vendarle reči v lastno pohvalo. Večkrat smo od tujcev, ki hodijo na izlete v našo okolico, slišali, da je v Pevmi prav lepo oskrbovano pokopališče. Grobovi so vedno skrbno okrašeni, steze so počiščene, da se pokopališče zdi kakor vrt. Po mnogih drugih vaseh, vsaj tako pravijo ljudje, so grobovi rajnih zapuščeni. Mrtvašnice so pa bolj podobne prostorom za odpadke vseh vrst, kakor pa kapelam med grobovi rajnih.

Zadnje čase so na našem pokopališču poskrbeli tudi za nov vodnjak. Voda teče skozi pipo kar na pritisk noge. Tudi to je bilo potrebno, da bodo grobovi vedno v svežem cvetju.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Kaj veselijo našo mladino?

Spet je za nami ena kulturna sezona. Te dni opravlja naša mladina zadnje izpite in kmalu bodo tudi že zadnje šole z otroškimi vrtci vred zaprle vrata za nekaj dolgih, prijetnih poletnih mesecev. Stopamo v čas počitnic, v čas, ko se naša mladina predaja brezskrbnemu življenju pri morju, v planinah ali na potovanju. Nekateri bodo gotovo ta čas izkoristili za to, da obiščejo kako drugo državo in spoznajo tamkajšnje ljudi in razmere; drugi si bodo hoteli ogledati lastno državo ali svojo matično domovino; tretji pa bodo morda izkoristili počitnice za to, da se bodo lahko brez skrbi zatopili v branje in prebrali čimveč knjig ter preko njih bolje spoznali svet in človekovo poslanstvo na njem.

Konec kulturne sezone, šole in mladinske dejavnosti, ki je bila v zvezi z njima, pa bi radi izkoristili za to, da bi izrazili nekaj misli o splošni prosvetni aktivnosti naše mladine, pri čemer imamo v mislih mladino višjih gimnazijskih razredov, univerzitetne študente in tudi vso ostalo mladino, katero veselijo kulturno delo in katere ni malo ter je zato nikakor ne bi smeli prezreti in zanemarjati.

SO UPRAVIČENE TOŽBE NAD NASO MLADINO?

Letošnjo sezono smo večkrat slišali tožiti ljudi, ki so imeli opraviti pri svojem kulturnem delu z mladino, da je ta brez pravega veselja do dela na kulturnem področju, da je nezanesljiva, brezbrizna do problemov, celo lena in predvsem, da je vedno manj mladega naraščaja, ki bi ga veselilo sodelovanje v mladinskih društvih. Ta zaradi tega hira in to ali ono je celo zaspalo — strah nas je reči: zamrlo.

Te tožbe, kolikor vemo, gotovo niso neupravičene, ker jih potrjujejo rezultati. Po drugi strani pa imamo v razgovorih z našimi fanti in dekletki vtis, da vendarle niso brezbrizni ne do naših narodnih, ne do splošno človeških, pa tudi ne do kulturnih problemov. V bistvu gre torej za nekak nespornost med starejšo in mlajšo generacijo. Mlajši tožijo, da jih starejši ne razumejo in da spore, katere jim pripravljajo v društvih, v splošnem niso zanimivi, starejši pa se pritožujejo, da mladina ne kaže zanimanja za ves njihov trud in da zato hira kulturno delo v mladinskih društvih.

Po naših pozvedbah so tudi pritožbe s strani mladine v bistvu upravičene. Mladina mora čutiti da je vse tisto, kar ji nudijo v obliki predavanj in drugega, res skrbno pripravljeno in premišljeno; čutiti mora, da ji posvečajo predavatelji največjo pažnjo in da jo vzamejo resno. Zato bi se ne smelo dogajati, da prihajajo predavati nepripravljeno, ali da premlevajo tam stvari, ki mladine ne zanimajo, ker pač ne ustrezajo njeni miselnosti in njenemu doživljanju modernega sveta.

NESMISELNO JE VSLIJEVATI MLADINI STARE IDEJE

Nesmiselno je vsiljevati današnji mladini ideologijo generacije iz časa, ko sta obstajali Afrika in Azija iz samih kolonij, ko po evropskih cestah sploh še niso vozili avtomobili in je obsegal pojem letalstva samo balone, naši stari pa so videli ves svoj narodnostni in politični ideal samo v »slavjanski matuški Rusiji« in v zaporoških kozakih. Dejansko pa se to dogaja. Naši predavatelji stare generacije so premalo občutljivi za probleme novega časa in novih generacij ter se ne zavedajo, da spada miselnost, ki jo vsiljujejo naši mladini, že v prejšnji vek. Z modernimi iznajdbami, z motorizacijo, televizijo, atomsko silo in vesoljskimi poleti se je začel novi vek. Med generacijo, ki se je duhovno oblikovala še pred prvo svetovno vojno, ter med generacijo, ki se duhovno oblikuje danes, ni samo razlike pol stoletja, ampak je med njima tak prepad, kakor ni še nikoli v zgodovini zaziljal med dvema generacijama. Loči ju meja dveh vekov, dveh svetovnih vojn, revolucij, polom več držav, nastanek novih, propad kolonializma in izpremenjene predstave o svetu kot posledica novih spoznanj znanosti, fizike in zvezdoslovja. Kako naj mladino potem še zanimajo »problemi«, ki so razvneli generacijo iz leta 1910? Gotovo so bili svoj čas važni, toda vsiljevati takratne pojme in rešitve današnji mladini je popolnoma anahronistično in zato škodljivo, ker le odvrča mladino od društev in pogloblja prepad med generacijami.

Zdi se nam, da bi se morala bolj spremeniti ravnostarejša generacija kot pa mladina. Morala bi se prilagoditi novemu času, se seznaniti z novimi problemi, ubrati korak z novim razvojem in se truditi, da bi se vživela v miselnost današnje mladine. Seveda to za staro generacijo ni lahko, toda še težje je za mlade, da bi se morali vživljati v miselnost starih in sprejemati njihove ideale, ko pa jih vse, ves tok današnjega življenja nese v drugo smer, naprej in ne nazaj.

V NASI MLADINI JE SE VELIKO IDEALIZMA

Vse to bi morali upoštevati tisti ljudje, ki so se posvetili delu z našo mladino, posebno v društvi in organizacijah, ki zbirajo doraščajočo ali že dozorevajočo mladino. V resnici je med našimi mladimi ljudmi mnogo več idealizma in pripravljenosti na kulturno in narodno delo, kakor bi se zdelo, toda ne nudimo jim terena, da bi se ga lahko lotili. Ne vedo, kje poprijeti. Manjka jim izkušenj, manjka jim vodnikov, ker so pač stari v glavnem odpovedali. Tako se po začetnem prizadevanju v okviru kakega društva mnogi kar nekam izgubijo, se posvete izključno študiju ali poklicnemu delu in družini, ko si jo enkrat ustvarijo.

Toda če bi jim prišli naproti in jim omogočili, da bi lahko delali za nove ideale svojega časa in svoje generacije tudi v novem stilu in v novih oblikah, bi mnogi gotovo z veseljem in celo z olajšanjem pristopili in prijeli za delo. Problem je nujen, ker gre za to, da si Slovenci izoblikujemo novo inteligentno in delovno generacijo, ki bo imela čut za narodno skupnost in skrb za narodno bodočnost, generacijo v duhovnem in političnem in ne samo v biološkem smislu, ne le kot določeno število posameznikov, katere družji v generacijo zgolj letnica in kraj rojstva. Ni več časa, da bi ga izgubljali. Dela v tem novem duhu bi se morali poprijeti že takoj v začetku nove kulturne sezone, v jeseni, ali pravzaprav že sedaj, da bi lahko v jeseni društva, v katerih se zbira naša doraščajoča mladina, zaživelja z novo silo.

Med drugim gre za to, da najdemo nove oblike čisto kulturnega dela. V tem pogledu bi radi na tem mestu dali nekaj predlogov:

DVA KONKRETNA PREDLOGA

Ali bi ne bilo primerno, da bi si ustanovila naša kulturna mladina majhno, »miniaturno« gledališče, ki bi prirejalo predstave avantgardističnih novih tujih in domačih del ne toliko za javnost, kot pa za svoje simpatizerje in povablence? Drugod po Evropi so taka »kletna« gledališča velika moda in so se odlično obnesla kot nova oblika kulturnega dela med mladino. Tudi v Trstu že obstoja tako kletno gledališče, ki ga vodi znan slikar in se imenuje prav »La Cantina«. Če bi se našel primeren prostor, bi ga lahko mladina sama opremila in preuredila za svoje potrebe. Tam bi lahko uprizarjala najrazličnejša dela, v lastno zabavo svojih članov in brez strahu pred javno kritiko, ker bi vse skupaj ne šlo preko okvira klubske prireditve, imelo pa bi vendar mnogo večji pomen, ker bi seznanjalo mlade ljudi s svetovno gledališko literaturo in z duhovno problematiko današnjega človeštva. Tukajšnjim mladim literatom pa bi nudilo priložnost, da bi se poskusili v pisanju iger in se že hkrati prepričali, če so kaj vredne na odru.

In naš drugi predlog je ta, da bi si ustanovila naša mladina filmski klub, ki bi zasebno nabavljala kake zanimive filme in jih predvajal za svoje člane. Tako bi lahko videli slovenske in druge jugoslovanske filme, pa tudi filme raznih narodov, ki nikoli ne zaidejo v Trst, zlasti filmsko proizvodnjo malih narodov, kot so Norvežani, Finci, Danci, Svecarji, Portugalski, Izraelci, Grki, razne države Juž. Amerike itd. Tako bi tudi lahko videli kulturne in potpisne filme, katere tukajšnji kinematografi popolnoma zanemarjajo, medtem ko so v drugih delih Evrope zelo priljubljeni. Menimo, da bi se dal tak klub sorazmerno lahko ustanoviti, da bi našel mnogo prijateljev in članov ter bi nudil naši mladini obilo razvedrila, posebno še, če bi obsegal tudi amatersko sekcijo za snemanje kratkih filmov. Prepričani smo, da bi se pojavilo mnogo mladih »režiserjev«, ki bi hoteli preizkusiti svoje sposobnosti, in še več mladih »igralk« in »igralcev«, ki bi radi dokazali svoje sposobnosti na filmskem platnu. Ni izključeno, da bi se v teh dveh klubih izoblikovali s časom resnični umetniki, ki bi obogatili tukajšnjo in splošno slovensko gledališko in filmsko ustvarjanje.

Gre le za to, da nekdo da pobudo za ustanovitev takih klubov in zbere mladino okrog sebe. Nekdo, ki ljubi mladino in ki je dovolj moderen, da jo lahko razume.

x. y.

Samo ena knjiga...

»Ta majhna gospa je tista oseba, ki je sprožila tako velikansko vojno,« je vzkliknil ameriški predsednik Lincoln, ko je pozdravil v Beli hiši učiteljico Beecher Stowe.

Skromna učiteljica je pred 100 leti napisala knjigo »Koča strica Toma,« v kateri je razgrnila bridko sliko trpljenja črnih sužnjeva na južnoameriških plantažah. S svojim romanom je pisateljica psihološko pripravila duhove za vojno med severnimi državami, ki so bile za odpravo suženjstva, in med južno Konfederacijo, ki je črnice izrabljala. V ameriški državljanski vojni je padlo pol milijona vojakov. Zmagalo pa je načelo človekoljubja, ki ga je tako pretrseljivo naslikala.

Roman Koča strica Toma predstavlja enega največjih knjižnih uspehov vseh časov. V Ameriki bo spet izšla nova naklada.

Barok na Slovenskem

V soboto 1. julija bodo odprli v Ljubljani razstavo »Barok na Slovenskem«. Dela upodabljajoče umetnosti bodo na ogled v Narodni galeriji. Dodana bo še razstava kvalitetnih del cerkvenih parmentov in obrednega posodja. Pozornost bo vzbujal »zlati oltar« s Suhe pri Predosljah. Razstavili bodo tudi baročno grafiko, osnutke za oltarje in baročne svete podobice.

V ljubljanskem Mestnem muzeju bodo priredili pripravili razstavo izdelkov uporabne umetnosti, kose pohištva, porcelanske, kovinske in steklarke predmete.

Kritika ugotavlja, da je baročna umetnost na Slovenskem še precej neraziskana. Ta pripomba velja tudi za Goriško. Umetnostni kritik Stelè pravi, da je dobil kljub italijanskim vplivom baročni slog na Slovenskem svoj obraz. Razstava bo pokazala tudi to plat naše umetnosti.

PREDAVANJE

Narodna študijska knjižnica v Trstu bo priredila v petek 30. junija, ob 20.30 javno predavanje v Gregorčičevi dvorani, ulica Ghenga 9/I. Predaval bo dr. L. Berce o vprašanju »Popis prebivalstva in narodnostna skupnost«. Po predavanju bo diskusija. Vstop je prost.

Avgust Černigoj: Tržaške noše

GOSPODARSTVO

Vinarski muzej v Pessione

Tvrška Martini & Rossi, znana širom sveta, je uredila v enem delu svojih ogromnih kleti v Pessione poseben vinarski muzej, ki nudi sliko vinarskega razvoja od 6. stoletja pred Kr. do današnjih dni. Zivimo sicer v modernih časih s čudovitim tehničnim napredkom, a v zadnjih 2.500 letih vinarstvo ni posebno napredovalo. Vsaj tako govori vinarski muzej v Pessione.

Stari Rimljani so s posebnimi krivci rezali zrele grozde in jih polagali v koše, pletene iz šibovja (corbulae). Iz teh so pretresali grozdje v bednje ali v koše, katere so konji, v še večji meri pa osli, odnašali v kletne prostore (forum vinarium). Tu so grozdje pretresli v velika korita (calcetrium), ki so bila zidana nekaj višje nad tlemi. Iz večjih kamnatih plošč napravljeno dno v koritih je malo viselo in po mastenju z nogami je mošt po posebnem odvodnem kanalčku odtekal in se zbiral v nižje ležečem drugem koritu (lacus vinarium). Enako tudi mošt iz stiskalnic. Ko se je mošt nekoliko učistil, so ga še na grobo filtrirali skozi goste lese iz šibovja in prelili v posebne posode, »dolium« imenovane, kjer je mošt povrel. Posode »dolium« so držale navadno več kot 1.000 litrov. Nižji sloji, to je sužnji, vojaki in zakotni krčmarji, so dobili vino kar iz »dolium«, kjer je vino povrelo. Za odlične ljudi in trgovino so pa vino iz »dolium« pretočili v »serie«, to je posode od 200 do 300 litrov, iz teh pa v anfore, ki so bile različnih veliko-

sti. Lesene sode so takrat že poznali, a so raje rabili posode, ki so jih izdelovale rimske opekarne. Za zorenje in staranje vin so poznali druge posode, katere so imenovali »urna« (naša orna), »cadum« (naša kad) in »lagna«. Na razpolago pa so imeli stari Rimljani tudi sodčke, steklenice in drugo posodo, ki je bila izdelek rimljanske keramične obrti.

V vinarskem muzeju v Pessione je zbirka najrazličnejših posod in posodic, bokalov in majolik, steklenic in kozarcev, pa tudi manjših in večjih stiskalnic, od katerih je ena dolga nad 10 m.

Glede vinarskega muzeja v Pessione je zanimivo tudi to, da ga je uredila zasebna tvrška brez javne podpore.

—0—

PLOSKNATE BRESKVE

Plosknata breskev je bila prinesena v Evropo z otoka Jave pred približno 100 leti. Imenovala se je tedaj Peen-To. V Evropi je bila ta vrsta prevzgojena. Prof. Pirovano, je vzgojil novo vrsto in jo je imenoval Platycarpa (= plosknat sad). Zori koncem julija in rodi dosti paradižnikom podobnih plosknatih plodov.

KMETIJSKI OBRATI V ZDA

so se po svojem številu skrčili za 23% v zadnjih 5 letih. Lani jih je bilo še 3.700.000 v srednjem merilu 122 hektarjev.

Tudi v ZDA se pojavlja občuten beg z dežele, saj se je število kmetijskih obratov tekom 40 let skrčilo za več kot za polovico.

NAMIZNO GROZDJE »ITALIA«

je zelo cenjeno tako na domačih trgih kot na inozemskih. To vrsto so vzgojili že l. 1912, in sicer s križanjem sort Bicane in Hamburški moškati. Prva trta »Italia« je rastle v Vaprio d'Adda in je usahnila l. 1923. Na mestu, kjer je ta trta rastle, so postavili spomenik iz kamna. Danes je »Italia« razširjena po vsem svetu, kjer gojijo namizne vrste grozdja.

ČRNA DELOVNA SILA V ITALIJI

V Italiji je sicer na pretek delovne sile, a za kmetijska dela je primanjkuje. Delavci se v splošnem nočejo ukvarjati z zemljo in iščejo zaposlitve drugod, predvsem v Nemčiji, Svici in Franciji. — Zato ni prav nič čudnega, če je neki posestnik v bližini Cremona najel za poskušnjo nekaj črncev, ki jih je dobil v Genovi.

Mnogi posestniki Padanske ravnine, pravijo, da mehanizacija kmetijstva ne odtehta manjkajoče delovne sile in da bo potrebno opustiti pridelovanje nekaterih industrijskih rastlin, kot tobaka, paradižnikov, čebule, česna, jagod in še drugih. Cene se bodo morale toliko dvigniti, da se bo pridelovanje izplačalo kljub dragi ročni delovni sili.

ITALIJSKE BRESKVE

V Italiji je zasajenih okoli 34 milijonov breskev. Lanski pridelek je znašal nekaj nad 8 milijonov stotov. Z gotovostjo se lahko pričakuje, da bo v par letih pridelek presegel 10 milijonov stotov. Pred 50 leti, to je l. 1911, je znašal pridelek 1.066.000 stotov, v letih 1931 - 1935 je bil letni pridelek trikrat višji, po vojni pa se je višal še večjo naglico.

Do pred par leti je bila kotlasta oblika najbolj priljubljena za ureditev krone, danes pa vzgajajo breskve v obliki palmet, a prejšnja kotlasta oblika tudi ni pozabljena.

DNEVNO 50.000 PISČANCEV

se zvali v valilnici v Predappio (Forli), kjer je v obratu 72 valilnikov z zmogljivostjo po 17.200 jajc, v celoti torej 1.238.400 enot. Obrat je tako urejen, da se zvalijo dnevno piščanci v dveh ali treh valilnikih. To vaušče prodaja piščančke v province Podoban valilni obrat je urejen v San Leucio pri Caserti.

CVETLIČNI PARADIZ V TURINU

Za obletnico združitve Italije je bila v Turinu organizirana svetovna cvetlična razstava, ki bo trajala še ves junij. Med obiskovalci razstave je bilo slišati: Če je nebeški raj napol tako lep kot ta razstava, potem pa se res moramo potruditi, da ga bomo deležni.

Na razstavi je bilo vse polno okrasnih rastlin, ki so bile v Evropi prvič razstavljene. Mnogo je bilo tudi tako redkih rastlin, da je na svetu znanih samo nekaj primerkov. V zadnjih desetletjih vzbujajo največ zanimanja orhideje. Na razstavi so bile tudi tako majhne, da jih je bilo mogoče občudovati samo s povečevalnim steklom. Razstava je dokazala in povpraševanje pri udeležencih je potrdilo, da so na vsem svetu najbolj razširjene in tudi priljubljene azajeje; na razstavi je bila ena z vijoličastimi cveti in je imela premer treh metrov; razstavila jo je tvrška Sgaravatti iz Saonare (Padova). Mnogo občudovalcev ima tudi neka strelčija, ki tehta 15 stotov; za razstavo so jo pripeljali iz Sanrema.

ZA NAŠE ZDRAVJE

Kopanje prijeten in zdrav užitek

V poletnih dneh si mnogi iščejo uteha v morski vodi. Kopanje je prijeten in zdrav užitek, ker pospešuje presnavljanje organizma. Sončno izžarevanje pa pospešuje krvni obtok.

Najbolj primerno kopanje je v prvih jutranjih urah ali ob sončnem zatonu. Najbolj priporočljivo je, vstati zgodaj in se kopati do 10 ure, po kosilu je primeren počitek, spanje v senci. Pozno popoldne pa se ponovno kopamo. To bo vsakomu pospešilo tek in mu gotovo ne bo škodovalo.

Osnovno pravilo vsakega kopalca je, da med prebavo ne sme v vodo. V času, ko je želodec v svojem najintenzivnejšem delu, se mnogo krvi zbere v ožilju, ki prepreda trebušno votlino. Če v takem stanju skočimo v vodo, pokvarimo s tem ravnotežje v obtoku krvi in to nam lahko postane usodno.

Drugo nič manj važno pravilo je naslednje: po dolgem sončenju ali boljše praženju na soncu, ne smemo takoj v vodo, pač pa moramo skozi aklimatizacijo, to je počasno oplakovanje, dokler se naša površinska temperatura ne prilagodi in krvni obtok ne privadi temperaturi vode.

Če lahko prenesete usedlino morske soli na koži, ne hodite pod prho do večera, kajti sol je koristna za človeško telo.

Skrbeti moramo tudi za primerno prehrano: mnogo zelenjave, sadja in mesa, vsekakor ne pretiravamo z ribami. Prav tako bomo previdni s piščali.

Marsikdo si je zaradi nespametnega sončenja pokvaril dni, ki jih je preživel na morju. Zdi se, da se kopalci vse premalo zavedajo nevarnosti, ki jim preti pri prekomernem sončenju. Stevilni so tisti, ki hočejo postati že takoj prvi dan črni kot

zamorci. Marsikdo je imel priliko občutiti neljube posledice pretiranega in prehitrega sončenja: peklo ga je po vsem životu, ni mogel spati in koža se mu je olupila. Zato se je treba sončiti pametno in večsah tudi soncu skrivati, ker ne pozabimo, da opekline ne ozdravijo vedno brez posledic, veliki rjavi madeži čisto po več let ne zginijo s kože. Če smo se prekomerno sončili, postanemo razdražljivi in boli nas glava. Vsak človek reagira na sonce drugače, svetloasi ljudje so za sonce bolj občutljivi kot temnolasi. Za tiste, ki imajo mastno kožo, je sončenje zelo priporočljivo, medtem ko je za tiste s suho kožo lahko zelo nevarno. Kdor sonca ne prenaša, naj bo raje v senci, kjer se mu koža kljub temu lepo zarjavi. Za prvi dan je 10 minut sončenja popolnoma dovolj. Proti žarkom je dobro imeti primerno zaščitno sredstvo. Vsaj četr ure, preden gremo na sonce, si namažimo kožo in jo dobro utrimo. Mazanje kože je priporočljivo ponoviti med kopanjem, vsekakor pa po kopanju. Sončiti se moramo s pokrito glavo, sicer imamo posledice na možganih. Na soncu nosimo tudi temna očala, kajti drugače moramo mežikati in dobimo grde gubice okrog oči in na čelu, ki ostanejo bele. Če smo se podnevi veliko sončili, je bolje, da se zvečer umijemo z vodo in milom. Opečenih delov pa ne umivamo z vodo, ampak s surovim mlekom. Če se pojavijo na koži mehurji, pojdimo k zdravniku. Zlasti pa je to potrebno, če čutimo vročico in otrplost.

Se pred tridesetimi leti je veljala bela koža za vzor lepote. Danes se je pa ninenje o kožni lepoti spremenilo. Za lepo kožo velja zagorela koža.

(Nadaljevanje na 9. strani)

30.

Priredil R. B.

STRTA SRCA

»Vidim, da si niste na jasnem, gospodič-na,« je ljubeznivo pojasnjeval ravnatelj Balmen. »Ta je mati našega gospoda Ralfa.« Spet je pretrgal besede in nato poudaril: »Soproga veleposestnika Vrhovca. Prišla pa je z žalostno novico.«

Mrzel drget je pretresel Delico. Nohti so se ji zapicili v dlani. Se je morda kaj pripetilo Ralfu? Prehitel jo je ravnatelj: »Mlada o gospoda bo pretreslo, ko mu bom povedal, da mora takoj domov. Z zdravjem njegovega očeta gre zelo slabo.«

Delica je povsila pogled. Mislila je na ljubega in kako ga bo užalostila novica o očetovi bolezni. Kako se je veselila njegovega prihoda, zdaj ga bo pa zadela taka žalost.

»Šel mu bom kar naproti in ga takoj peljal domov,« je tiho povedal ravnatelj.

Delica je samo pokimala, čeprav ga ne bo takoj videla. Srčno je hrepenela, da bi ga objela in predstavila svojim staršem ter vsemu svetu pokazala, da je samo njegova, njegova.

—0—

»Vse sem premislil, kako vam bi omogočil, da pridete čimprej domov, gospod Dornik,« je ravnatelj pretrgal molk, ko je avto brzel po asfaltirani cesti.

»Hvaležen sem vam, gospod Balmen,« je rekel Ralf in strmel v gladko, asfaltirano cesto. Ravnatelj je kljub brzini vozil prav previdno. »Že zato ker ste se potrudili, sem vam dolžan zahvalo, čeprav sem si prihod v domovino drugače predstavljal.«

»Popolnoma vas razumem! Eno leto ste bili odsotni, zdaj pa pride vmes ta žalostni dogodek. Tudi jaz sem se nadejal drugačnega sprejema, toda proti višji silj...«

»Se pač ne da pomagati,« je ubito pripomnil Ralf. V mislih je bil pri Delici, ki je ne bo mogoče hitro obiskati. Na snidenje

se je pa tako veselil. Najprej je moral h očetu. Ni ga sicer vezala nanj skupna kri, a bil mu je še več kot oče.

»Povejte mi, kako pa uspeva naše podjetje,« je Ralf prekinil molk. »Pa gospodična tajnica?« Najraje bi rekel Delica, da bi njegov dobri predstojnik znal, kako mu je ona blizu. Toda ni smel, ker je vedel, da ona ne želi.

»Poslovanje gre v redu. Kar se pa tiče gospodične,« se je dobrodušno nasmehnil, »jo moram samo pohvaliti. Ko nas bo zapustila...« se je spet nasmehal, »ne vem, kako bo šlo. Sicer so pa tudi moji dnevi že šteti. V treh mesecih bom stopil v zasluženi pokoj, dotlej pa upam, da mi ostane zvesta.«

»Prav gotovo,« je odvrnil mladenič zamisljeno.

Ko je nastopil potovanje v domovino, je bil trdno odločen, da se bo med dopustom poročil z Delico. Zdaj je pa očetova bolezen prekrizala vse načrte. Sploh bi se življenje spremenilo, če se kaj pripeti očetu. Morda bo moral celo službo zapustiti zaradi posestva.

»Veste kaj, Dornik,« je pomenljivo nadaljeval ravnatelj. »Gospodična Ferjanova združuje v sebi vse odlike. Ona ni sposobna samo v trgovini, ampak je tudi celotna osebnost. Kar zavidam možu, ki jo bo dobil. Sicer pa menim, da se ona niti noče še vezati. Pozna samo delo, nikoli ga ji ni dovolj. Še časa ji preostaja.«

Vesela poteza je spreletela Ralfov obraz. Res je, Delica ima čas, ker jo ni on nič oviral. Da se pa noče vezati, hm, kaj ve ravnatelj Balmen o tem! Da bi vedel, kakšna nežna pisma mu zna pisati. Vsako je prebiral po večkrat.

»Kmalu bomo na mestu,« je pretrgal ravnatelj trenutni molk.

»Saj res, le še par minut, pa bomo,« je pogledal mladenič skozi šipe. Doma je torej. Kako se je veselil domačih krajev. Zdaj ga je pa prizadelo, kar mu je povedal njegov ravnatelj o očetovi bolezni. Avto se je ustavil. Otresel se je vseh misli in je povabil svojega predstojnika: »Saj stopite k nam za trenutek, gospod Balmen.« Ta pa je odkimal.

»Ne, ne morem. Mislim, da me razumete. V takei situaciji morata biti najprej sama z vašo gospo materjo.«

»Razumem vas,« je zagotavljal Ralf. Njegov obraz pa ni bil nič kaj zadovoljen. Če bi ravnatelj vedel, kako mu je neprijetno biti samemu z materjo... Slutil je, da ji ne gre toliko k srcu bolezen njenega moža, marveč da misli le na dediščino.

Ravnatelj se je že poslavljajal: »K meni pridite, kadar boste utegnili. Saj ste mi že itak vse poslovne zadeve pismeno obrazložili.« Ponudil mu je desnico. »Tako, ljubi Dornik, zdaj pojdite h očetu in pozdravite ga tudi v mojem imenu. Prav iz srca mu želim, da bi ozdravel.«

Mladenič je prikimal. Njegove misli so spet poletele k Delici. Občutil je željo, da bi ravnatelju kaj naročil zanjo. Poprosil ga je le, naj jo pozdravi.

»O, to jo bo pa veselilo,« je odgovoril. »Vsa vaša pisma so šla skozi njene roke.«

Dornik se je spet nasmehnil. O, če bi dobri gospod vedel, koliko pisem mu je Delica pisala. Sklenil je, da bo moral ravnatelj prvi zvedeti za to dolgo časa prikrita tajnost.

»Hvala lepa za vožnjo,« se je poslovil. Stari gospod je gledal za njim, dokler ni izgubil v veži.

Kako to, da mu ne pride mati naproti? Gotovo je slišala brnenje avta. Morda pa je očetu tako slabo, da ga ne more pustiti niti za trenutek samega? Stopil je v vežo in se plaho oziral. Ni prav prijetno priti v hišo, kjer se že kradejo smrtne sence.

(Dalje)

Zadnje ure pred odletom nam je bilo že jasno, da se Svobodni svet ne bo z orožjem uprl Enotnemu svetu. Med poročili in izjavami, ki so zatrjevale zvestobo prebivalstva Svobodnega sveta načelom svobode, so prebrali tudi spomenico zveze atomskih znanstvenikov, ki je sicer tudi naglašala, da je svoboda največja duhovna vrednota, toda življenje samo je še važnejše. Brez človeštva bi tudi svobode ne bilo. Vojna pa bi z vso gotovostjo prinesla popolno uničenje človeštva. Človeštvo bo vedno težilo po svobodi, ker je ljudem ta težnja prirojena, in za stalno je noben sistem in nobena ideologija ne bosta mogli zamoriti v človeškem rodu.

Spomenica je bila prètresljiva v svoji jasnosti in preprostosti. Ni omenjala ultimata in ni bila naslovljena na vlado Svobodnega sveta. Toda vsakdo je razumel, da se bo vlada morala ozirati nanjo.

Ljudem v vesoljski ladji se je zdelo, da beži čas kot še nikdar. Proti večeru jih je pozval glas iz zvočnikov, naj tisti, ki to žele, sporoče na magnetofonski trak poslednje pozdrave domačim, ne več kot nekaj besed. Mnogi so se temu odrekli, ker so bili že pretrgali vezi z zunanjim svetom in bilo je preboleče, da bi jih spet obnavljali, četudi le za hip.

Ko je legla noč na Skalnato gorovje, se je zavrtela plošča, ki je mimetizirala skrivališče vesoljske ladje, in malo pred polnočjo je ladja švignila iz ogromnega navpičnega tunela ter bliskovito izginila v nebo. Njena začetna hitrost je znašala sicer mnogo manj kot en odstotek svetlobne hitrosti, toda takoj jo je začela pospeševati in predvideno je bilo, da bo trajalalo pospeševanje zelo dolgo časa, dokler ne bo dosegla nad 99 odst. hitrosti svetlobe. Skriv-

Povzatek iz vesolja

E. Z.

16.

nost, ki jo je odkril prof. Magnussen s svojimi sodelavci, pa je bila prav v tem, da je lahko dal raketi neomejeno hitrost, celo večjo od svetlobne hitrosti. Samo v tem je imela znanost Svobodnega sveta še prednost pred Enotnim svetom. In ta skrivnost je pomenila tudi edino možnost, da se ohrani človeštvu pojem svobode, ali da se človeško življenje sploh ohrani. Genialni izum prof. Magnussena in njegovih pomočnikov je bil zelo preprost, kot je sam poudarjal — preprost, kot je preprosto vse v naravi, kljub dozdevni zapletenosti. Ravnal se je po spoznanju, da je vse, kar je, samo energija v različnih oblikah. Spremeniti vse spet v čisto obliko energije in jo izkoristiti za poganjanje vesoljske ladje z minimalno izgubo — v tem je bila njegova skrivnost. Do nje se je prikopal po teoretični poti, po poti filozofije, in to je bil vzrok, da je bil vsaj v tej stvari Svobodni svet pred Enotnim svetom, kjer je že davno zamrla vsaka filozofija. Obstajala je le še znanost, in česar ta ni mogla odkriti in raziskati, tisto zanjo ni obstajalo.

V dveh minutah je bila »Liberty« mimo Meseca in je utonila v ogromnosti medplanetarnega prostora.

Krushnik je spadal k profesorjevemu širšemu štabu in je vedel za njegovo skrivno zaskrbljenost.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Wimbledonski turnir in Davisov pokal neuradni svetovni prvenstvi v tenisu

Te dni je na zelenih poljih Wimbledon vse živo, kajti odigrava se svetovno znano tekmovanje za pokal »Wimbledon«, ki je, kakor menijo strokovnjaki, neuradno svetovno teniško prvenstvo amaterskih posameznikov. Kandidatov za zmago je mnogo, in sicer kar osem. V prvi vrsti so Avstralci Lave, Emerson in Fraser; sledijo Italijan Pietrangeli, Američan Mc Kinley, Indijec Krishnan, Spanec Santana in Ayala (Čile). Predlanskim je zmagal Američan Olmedo, lani Avstrelac Fraser.

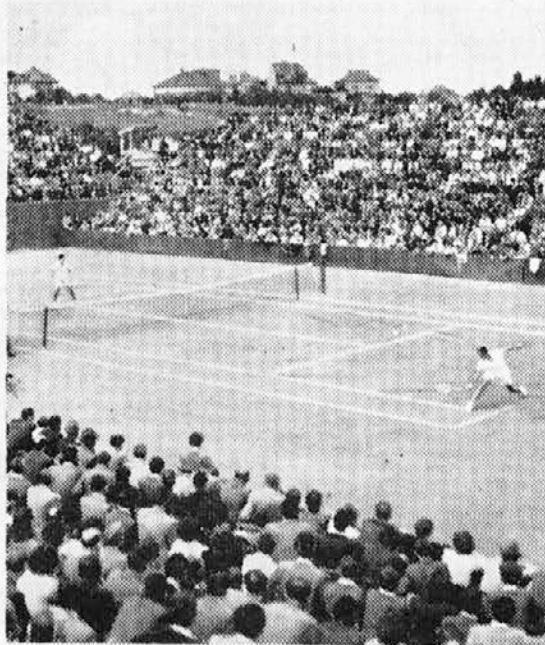
Pri ženskah imata največ upanja Južnoafričanka Reynolds in 18-letna Avstralka Smith. Dobri igralci sta brez dvoma tudi Angležinja Haydon in Avstralka Turner. Zanimivo bo tudi tekmovanje moških dvojic med avstralskim parom Emerson-Fraser ter italijanskim Pietrangeli-Sirola, čeprav je zelo močan tudi par Laver-Mark (Avstralija). Pri ženskah pa se bo po vsej verjetnosti odvijal boj med južnoafriškim parom Reynolds-Schuurman in angleškim parom Haydon-Truman.

V teku so tudi tekme za Davisov pokal, ki je tudi neuradno prvenstvo tenisa po državah. Kot je znano, so vse države razdeljene v tri skupine, v evropsko (ki je najštevilnejša), v azijsko in v ameriško. Zmagovalec ameriške skupine (po vsej verjetnosti ZDA) se bo srečal z Indijo, ki je zmagala v svoji skupini. Zmagovalec tega dvoboja pa se bo spoprijel z zmagovalcem evropske cone. Končni zmagovalec tega srečanja pa se bo koncem decembra srečal z Avstralijo, ki je zmagovalec lanskega leta.

Indija ni imela posebnih težav premagati Siam (5:0) in Japonsko (4:1), ter se tako uvrstiti v finalno srečanje. Kaj pa v Evropi?

28 držav se je potegovalo za častno mesto »evropskega pokala«; ostale so zdaj samo štiri: Italija, Francija, Vel. Britanija in Švedska.

Oglejmo si kako so tekme potekale. V izločilnih tekmah so z lahkoto zmagale Brazilija (ZAR 5:0), Poljska (Irska 5:0), Južna Afrika (Romunija 5:0), Finska (Turčija 4:1), Avstrija (Norveška 5:0); te nese zmage pa so dosegli Monako (Luksemburška 3:2), Nemčija (Češkoslovaška 3:2), Nizozemska (Švica 3:2), Belgija (Čile 3:2), Madžarska (Danska 3:2) in Španija (Jugoslavija 3:2). V šestnajstinkah finala je Nemčija z lahkoto porazila (5:0) Nizozemsko. Tudi Francija (Brazilija 4:1), Poljska (Monako 4:1) in Južna Afrika (Finska 4:1) niso imele preveč težav, da se uvrstijo za nadaljnje tekmovanje. Težke tekme so imeli Italijani, ki so komaj premagali Belgijce (Pietrangeli je v zadnjem srečanju porazil Drossarta 6:3, 6:2 in 7:5), Spanci (Nova Zelandija 3:2) in Švedci (Madžarska 3:2). Francija je z lahkoto premagala Poljsko (4:1) in s istim izidom se je zaključil tudi dvoboj med Veliko Britanijo in Južno Afriko ter Švedsko in Španijo. Posebno zadnji dvoboj je bil zelo zanimiv. Italijani so tudi to-

krat naleteli na močnega nasprotnika. Sirola je popolnoma odrekel in je zato vse breme tekme nosil Pierangeli, ki je v zadnjem odločilnem srečanju odpravil mladega Bungerta ter tako dal Italiji tretjo točko (3:2).

Kaj bi rekli o nadaljnjih tekmah. Italija se bo srečala s Francijo, Velika Britanija pa z Anglijo. Italijani so zelo močni s Pietrangelijem in v paru Pietrangeli-Sirola, toda primanjkuje jim drugi igralec. Sirola ni za posamezne tekme, Gardini, ki se je vrnil k igranju po petih letih, je še vedno neznanca, Merlo v Davisovih tekmah ni posebno srečen, Tacchini pa je preveč mlad in zato neizkušen. Francija ima srednje dobre igralce.

V drugem srečanju bodo Švedci (Lundqvist in Schmidt) naleteli na Angleže, ki nastopajo letos v nekoliko okrnjeni postavi.

Strokovnjaki so mnenja, da se bosta v finalu (zadnje dni julija) srečali Švedska in Italija. Srečanje se bo po vsej verjetnosti končalo v korist Italijanov za 3:2, ker bodo tekme v Italiji. Ta bo zadnji uspeh Italijanov, ker prihodnje leto Sirola ne bo več nastopil in Pietrangeli morda tudi ne. Ostalih dobrih igralcev pa Italija nima.

—0—

ROMUNI PRVI V RUGBYJU

Pred kratkim je bilo na Češkem zanimivo tekmovanje v rugbyju. Prvo mesto je pripadlo Romuniji, drugo domačinom, tretje vzhodnim Nemcem, četrto pa Poljakom. Zanimivo je, da so vse tekme odigrale pred nogometnimi srečanji, tako da je bilo stalno prisotnih okoli 30.000 gledalcev.

MORESI PRVI V SVICI

Prejšnji teden sta se zaključili dve zanimivi etapni dirki: prva po Švici in druga po Luksemburški. V prvi, bolj zanimivi in daljši dirki je zmagal s precejšnjo lahkoto Švicar Moresi. Rumeno majico je osvojil v drugi etapi in je ni izpustil do končnega cilja. Drugi na lestvici je bil Belgijec Couvreur (4'10"), tretji Švicar Ruegg (7'12"). Častno so se izkazali mladi Italijani Mazzacurati, Barale, Azzini in Bono. Glavni favorit Belgijec Planckaert se je uvrstil šele na osmo mesto (14'38"). Zmagovalci etap so: Ruegg, Molenaers, dvakrat Graf, Gimmi, Meulemann in Oldenburg. Najboljši plezalec je bil Couvreur, najboljšo moštvo pa Carpano.

Zmagovalec dirke po Luksemburški je bil seveda Gaul. Drugi je bil Ernzer, tretji Bolzan.

Izdaja Konzorcij Novega lista
Odgovorni urednik Drago Legiša
Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 29-477

Preveč lahko za Anquetila?

V nedeljo se je začela znana krožna kolesarska dirka po Franciji, ki je letos dolga 4.381 km in je razdeljena na 24 etap. Najdaljša etapa je predzadnja Perigueux-Tour (302 km), najkrajša pa krožna dirka po Versaillesu (28 km). Letošnja dirka bo po vsej verjetnosti zelo razgibana, ker je proga raznolična. Dirka po Franciji se je začela v Rouenu, odvijala pa se bo skozi belgijski znani »pavé«, skozi Alpe (zelo zanimivi bosta etapi St. Etienne-Grenoble in Grenoble-Turin), skozi vroče pokrajine južne Francije, preko Pirenejev ter skozi Bordeaux do Pariza. Letos bodo kolesarji morali prevoziti 24 vzponov od katerih jih je kar šest prve kategorije. Najvišja točka letošnje dirke po Franciji je prelaz Tourmalet (2.114 m).

Kdo bo letos zmagal? Večina strokovnjakov je mnenja, da Francoz Anquetil letos ne bo imel mnogo težav, da osvoji drugič častno lovoriko zmagovalca. Kdo so Anquetilovi nasprotniki? V prvi vrsti Luksemburčan Charly Gaul, ki bo imel na razpolago dobro ekipo, sestavljeno iz kolesarjev Švice in Luksemburške, nato Italijani (Battistini, Carlesi, Massignan in Brugnami), Belgijci (Adrienssens, Planckaert in Hoevenaers) ter Spanec Perez-Francoz. Nizozemci upajo na Goldermansa, Angleži na Simpsona ter Nemci na dvojico Junkermann in Fischerkeller. Francozi imajo še tri pokrajinske ekipe: Pariz-Sever-Vzhod, Sredina-Jug in Zahod Jug-Zahod. V teh ekipah kar mgoli mladih francoskih nad, kot na primer: Bouvet, Gaudrillet, Huot in drugi.

Anquetil je v prvih etapah zablestel in večina strokovnjakov je že zdaj mnenja, da se je »Tour de France«, ki se je komaj začel, že končal. Na sporedu bo samo borba za častni mesti, ne pa za rumeno majico, ki je in ki bo do konca ostala last Jacquesa Anquetila.

POVOJNI ZMAGOVALCI TOUR DE FRANCE

Leto	Prvi	Drugi
1947	ROBIC (Fr.)	Fachleitner (Fr.)
1948	BARTALI (It.)	Schotte (Bel.)
1949	COPPI (It.)	Bartali (It.)
1950	KUBLER (Švica)	Ockers (Bel.)
1951	KOBLET (Švica)	Geminiani (Fr.)
1952	COPPI (It.)	Ockers (Bel.)
1953	BOBET (Fr.)	Mallejac (Fr.)
1954	BOBET (Fr.)	Kubler (Švica)
1955	BOBET (Fr.)	Brankart (Bel.)
1956	WALKOWIAK (Fr.)	Bauvin (Fr.)
1957	ANQUETIL (Fr.)	Janssens (Bel.)
1958	GAUL (Luks.)	Favero (It.)
1959	BAHAMONTES (Sp.)	Anglade (Fr.)
1960	NENCINI (It.)	Battistini (It.)

Najboljši plezalci: 1947 - Brambilla (It.), 1948 Bartali (It.), 1949 - Coppi (It.), 1950 - Bobet (Fr.), 1951 - Geminiani (Fr.), 1952 - Coppi (It.), 1953 - Loroño (Sp.), 1954 - Bahamontes (Sp.), 1955 - Gaul (Luks.), 1956 - Gaul (Luks.), 1957 Nencini (It.), 1958 - Bahamontes (Sp.), 1959 Bahamontes (Sp.), 1960 - Massignan (Italija).

Kopanje

(Nadaljevanje s 7. strani)

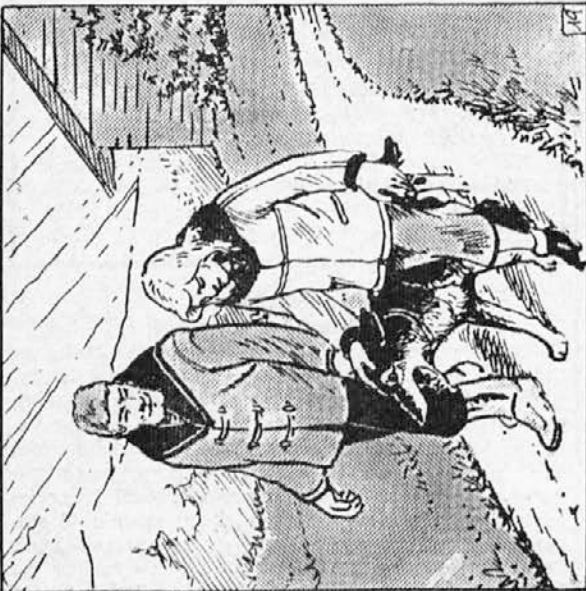
Kakor potrebuje rastlina sončne žarke, tako so tudi potrebni človeškemu telesu, predvsem mišičevju in raznim žlezam. Ker je sonce naše zdravilo, ga moramo primerno uporabljati. Sončno izžarevanje je trojne vrste: svetlobno, toplotno in infrardeče in ultravijoletno. Prvo dobro poznamo in se branimo s črnimi naočniki. Nevarno je tudi če se izpostavljaš infrardečim žarkom, ko presegajo 40 stopinj. Pravi zdravilni žarki pa so ultravijoletni. Če se pa hočemo naučiti ultravijoletnih žarkov, se je treba sončiti po možnost izjutraj, v brezvetrenem zatišju in počasi. Torej, kot smo že dejali, prvi dan 10 minut (hrbet, prsa in stopala), drugi 20 minut (hrbet, prsa, stopala in noge), tretji dan pol ure (hrbet, prsa, stopala, noge in bedra) in četrti dan tričetrt ure (hrbet, prsa, stopala, noge, bedra in hoke). Naslednje dni si lahko privoščiš več sončenja. Nevarne točke pri sončenju so teme in tilnik, delikatna so ramena, trebuh, sprednji del beder in členki nad stopali.

Pretiravanje na soncu ni pa nikoli dobro, zato si od časa do časa poiščimo senco in v hudi vročini ostanemo raje dalje časa v vodi. Zelo priporočljivo je, da se izmenoma sončimo, kopamo, pa spet sončimo in nato spet kopamo. Zagorelo polt dobimo najprej, če se sončimo na plaži tik ob vodi, kjer so sončni žarki zaradi odsevanja z morja močnejši.

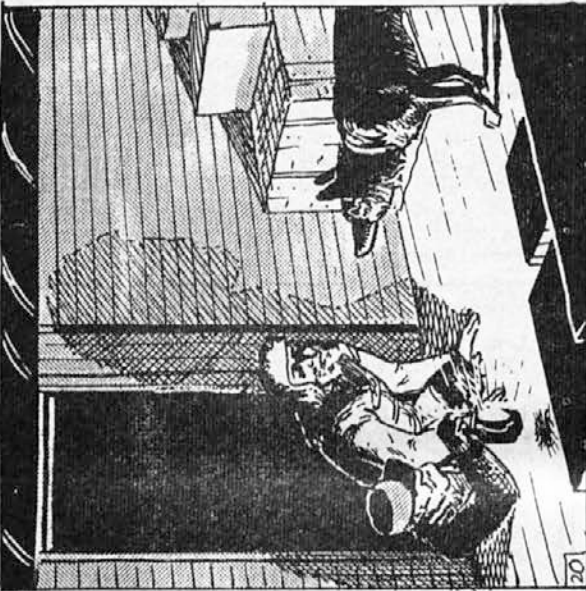
Prihodnje olimpijske igre

Prihodnje olimpijske igre bodo od 9. do 25. oktobra 1964 v Tokiu, zimske olimpijske igre pa od 29. januarja do 9. februarja v Innsbrucku (Avstrija). V Atenah, kjer so se te dni zbrali predstavniki Mednarodne olimpijske zveze, so določili, da bodo v zimskih igrah zamenjali dvoboj s peterbojem, v poletnih igrah pa so vključili še naslednja dva športa: judo in odbojko. Nekateri so predlagali, da bi bile na Japonskem tudi tekme v rokometu in v streljanju z lokom, toda večina je odgovorila negativno. Drugi so hoteli izbrati iz sporeda moderni peterboj (težave s konji, ki jih ni na Japonskem mnogo) in tekme s kanuji (ta šport je na Japonskem popolnoma nepoznan). Tudi za nogomet so bila mnenja precej deljena in le za las je manjkalo, da ga niso izključili iz sporeda.

Predstavniki 36 držav so izbirali iz 22 športnih panog. Izbora je naslednji: Lahka atletika, veslanje, telovadba, rokoborba, plavanje in dviganje uteži 36 glasov, streljanje 35, judo, jahanje in sabljanje 34, jadrnanje 31, boks in hokej na travi 29, košarka 28, odbojka in waterpolo 27, kolesarstvo 25, kanuji 24, moderni peterboj 21, nogomet 20, streljanje z lokom 10 in rokomet 8 glasov.

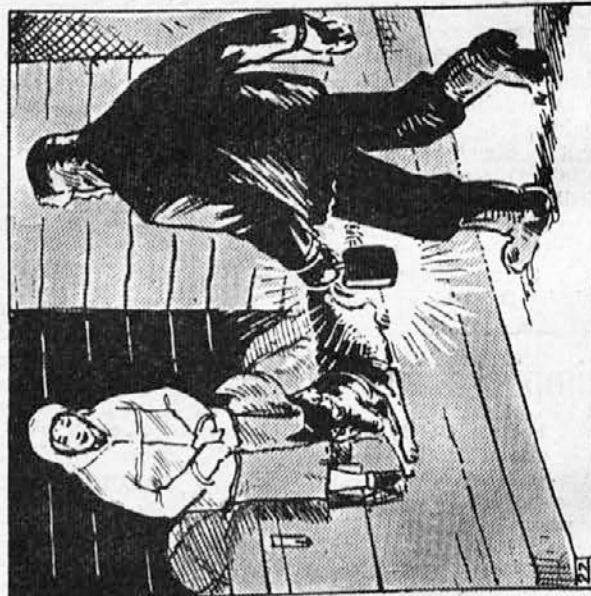
19. Ko so drugič zapustili hišo, je ob njem stopala Izabela. Vso dolgo pot do železniške postaje je držala svojo roko na njegovi glavi. Le ona ga je lahko pregovorila, da je skočil v temno notranjost vagona. Le njej je sledil v kot, kjer ga je Thorpe trdno privezal. Potem mu je ljubeznivo pomahala in s Thorpom odšla iz vagona.

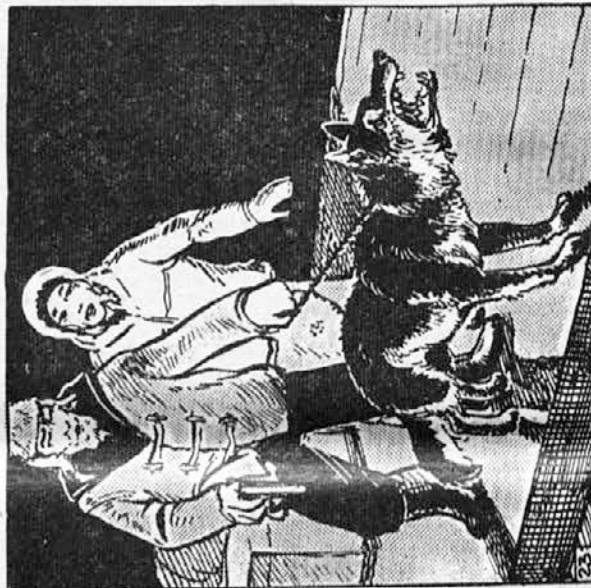
20. Vlak je odpeljal. Ure in ure je Kazan poslušal enakomerno ropotanje koles. Včasih se je vlak ustavil, toda nihče ni prišel k njemu v vagon. Končno so se vrata odprla in dobro poznan glas ga je poklical. Nepotrpežljivo je nategnil verigo, ko je njegov gospodar plezal v voz. Za njim je stal neznan moški in v roki dvigal svetilko.

21. Kazan se je spet znašel sredi zasneženega gozda. Gledal je na vse strani, toda Izabele ni videl. Zalostno je zacvilil. Thorpe je dvignil svojo svetilko in ob tem znamenju je Kazan od daleč zaslišal znan, mehak glas: »Kazan, Kazan, pridi!« Kakor puščica se je pognal v noč. Thorpe mu je počasi sledil in se zadovoljno smehljal.

22. Ko je zavil okoli vagona, je na razsvetljenem prostoru zagledal Izabelo, ki se mu je ponosno smehljal. Kazan ji je ležal pri nogah. Thorpe se je zrešnil. »Svoj poslednji dolar bi stavil, da ne bo ubogal nobenega, niti tvojega poziva. Pa mu vendar ne zaupam povsem. Videl sem, kako se je zagrizel človeku v komolec.«

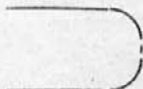
23. Pobožal je Izabelo po laseh. »Daj mi verigo. Jaz ga bom vodil. Divji je, čeprav mi je rešil življenje.« Ni se izgovoril stavka, ko je Kazan divje zarenčal in planil kvišku. V odprtem gobcu so se mu divje zabiskali zobje. Prežal je v temo. Thorpe je planil k Izabeli in ji iztrgal verigo iz rok, z drugo roko pa je segel po samokresu.

24. Iz teme se je izluščila postava neznanega moža. To je bil Mc Cready, vodič, ki naj bi Thorpa in njegovo mlado ženo spremljal od taborišča pri Rdeči reki do Hudsonovega zaliva. Tja je namreč šel Thorpe graditi novo železnico. Mc Cready je bil visok in krepak človek. Stirioglasta brada je dajala njegovemu obrazu surov izraz.

Za
naše
najmlajše

PO
POVESTI

J. OLIVERA
CURWOODA

RIŠE:

M. MUSTER